

BANDIRMA ONYEDİ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK BİLİMLERİ VE ARAŞTIRMALARI DERGİSİ BANU Journal of Health Science and Research

DOI: 10.46413/boneyusbad.1027380

Özgün Araştırma / Original Research

Emzirme Adaptasyon Ölçeği Türkçe Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması Turkish Validity and Reliability Study of Breastfeeding Adaptation Scale

Yasemin DİNÇEL¹ Resmiye ÖZDİLEK²

¹Kocaeli Darıca Farabi Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Doğumhane Birimi, Uzman Ebe

²Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, Dr. Öğr. Üyesi

**Sorumlu yazar /
Corresponding author:**
Yasemin Dinçel

yasemindinçel96@gmail.com

Geliş tarihi / Date of receipt: 23.11.2021

Kabul tarihi / Date of acceptance: 08.12.2021

Atıf/Citation: Dinçel, Y., Özdilek, R. (2021). Emzirme Adaptasyon Ölçeği Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *BANÜ Sağlık Bilimleri ve Araştırmaları Dergisi*, 3(3), 190-198. doi: 10.46413/boneyusbad.1027380

Bu araştırma, Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Ebelik Anabilim Dalı, 2021, Yüksek Lisans Tez çalışmasıdır. Araştırma, 18-20 Haziran 2021 tarihleri arasında çevrim içi düzenlenen 1. Uluslararası Gülhane Anne Sütü ve Emzirme Kongresi'nde sözel bildiri olarak sunulmuştur.

ÖZET

Amaç: Bu çalışma, 2009 yılında Kim tarafından geliştirilen Emzirme Adaptasyon Ölçeği (EAÖ)'nin geçerlik ve güvenilirliği yapılarak Türkçeye uyarlamaktır.

Gereç ve Yöntem: Metodolojik tipteki çalışma Eylül 2020- Aralık 2020 tarihleri arasında Kocaeli Darıca Farabi Eğitim ve Araştırma Hastanesi çocuk polikliniğine başvuran ve araştırmaya katılmayı kabul eden 286 anne ile yapılmıştır. EAÖ 27 madde ve 8 alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin dil geçerliliği değerlendirildikten sonra veriler, "Tanıtıcı Bilgi Formu" ve "Emzirme Adaptasyon Ölçeği" ile toplanmıştır. Ölçeğin geçerlilik ve güvenilirlik analizlerinde dil, içerik/kapsam ve yapı geçerliliği, açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi, iç tutarlılık düzeyi, madde toplam puan korelasyonu ve test-tekrar test analizleri kullanılmıştır.

Bulgular: Emzirme Adaptasyon Ölçeği'nin Kapsam Geçerlik İndeksi (KGI) puanları hesaplandı ve uzman görüşleri arasında anlamlı fark olmadığı belirlendi. Yapı geçerliliğini sağlamak için açıklayıcı faktör analizi yapılmış ve ölçeğin madde toplam korelasyon değerleri 0.27 ile 0.72 arasında bulunmuş ve ölçeğin Cronbach Alpha değeri 0.78 olup yüksek düzeyde güvenilir bulunmuştur. Elde edilen 8 faktörlü yapı ile ölçülmesi amaçlanan konuya ait varyansın %61.60'unu açıklayabildiği ve EAÖ test-tekrar test uygulamasında maddeler arasında anlamlı ilişki olmadığı saptanmıştır.

Sonuç: Emzirme Adaptasyon Ölçeği Türkçe formu emziren anne ve bebeklerin emzirmeye uyum düzeylerini değerlendirmek için geçerli ve güvenilir bir araçtır.

Anahtar kelimeler: Emzirme, Adaptasyon, Geçerlik, Güvenirlik

ABSTRACT

Aim: This study is to adapt the Breastfeeding Adaptation Scale (BFAS), which was developed by Kim in 2009, into Turkish by making its validity and reliability.

Materials and Methods: The methodological study was conducted with 286 mothers who applied to the Kocaeli Darıca Farabi Training and Research Hospital pediatric outpatient clinic between September 2020 and December 2020 and agreed to participate in the study. BFAS consists of 27 items and 8 sub-dimensions. After the language validity of the scale was evaluated, the data were collected with the "Descriptive Information Form" and the "Breastfeeding Adaptation Scale". Language, content/scope and construct validity, explanatory and confirmatory factor analysis, internal consistency level, item-total score correlation and test-retest analyzes were used in the validity and reliability analyzes of the scale.

Results: The Scope Validity Index (CGI) scores of the Breastfeeding Adaptation Scale were calculated and it was determined that there was no significant difference between expert opinions. Explanatory factor analysis was performed to ensure construct validity and the item-total correlation values of the scale were found to be between 0.27 and 0.72, and the Cronbach Alpha value of the scale was 0.78, which was found to be highly reliable. It was determined that the 8-factor structure obtained could explain 61.60% of the variance of the subject that was aimed to be measured, and there was no significant relationship between the items in the EAÖ test-retest application.

Conclusion: The Turkish version of the Breastfeeding Adaptation Scale is a valid and reliable tool to evaluate the breastfeeding compliance levels of breastfeeding mothers and babies.

Keywords: Breastfeeding, Adaptation, Validity, Reliability

GİRİŞ

Emzirme, çok eski tarihlerden günümüze kadar bebeğin beslenmesinde ve gelişimini sağlıklı sürdürmesinde yararlanılacak en etkin beslenme yöntemidir (Turfan ve ark., 2017). Emzirmenin doğum sonrası ilk saatlerde başlatılmasının anne ve bebek için yaşam boyu süren etkileri vardır (UNICEF, 2015; Breastfeeding: achieving the new normal, 2016; Lawrence ve Lawrence, 2016). Emzirme eylemi, anne ile bebek arasındaki ilişkinin gelişimini destekleyen ve anne ile bebeğin ihtiyaçlarını karşılayan bir süreçtir (Kim, 2009; Turfan ve ark., 2017; Kim, 2019). Kadın doğum sonrası emzirme ile ilgili fiziksel değişiklikler yaşar ve bu süreçte sadece yeni bir anne rolüne uyum sağlamakla kalmaz, aynı zamanda emzirme konusunda da farklı duygu durumları yaşar. Annelerin doğum sonu bu süreçte emzirme ile ilgili duygularını anlaması ve bunlara uyum sağlaması beklenir. Ayrıca bebeklerde beslenme alışkanlığı kazanma, emme ve yutmaya alışma süreci yaşarlar. Anne ve bebeğin temel emzirme becerilerini öğrenmesi ve bu erken beslenme davranışlarının yerleşmesi yaklaşık olarak 4-6 hafta sürer (Kim, 2009; Heo ve Noh, 2017). Anne ve bebeğin ihtiyaçlarının karşılandığı ve becerinin kazanıldığı bu etkileşimli süreçte emzirme başarısını fizyolojik, sosyal, psikolojik, ekonomik ve motivasyonel faktörler etkilemektedir. Emzirmede yaşanan zorluklar; sosyal destek eksikliği, konfor eksikliği, emzirme zorluğu, fiziksel ağrı durumu gibi sorunlar eylemin devamlılığını kolayca durdurur ve anne emzirmeyi reddedebilir. Emzirme adaptasyon sürecini, annenin emzirmeyi sürdürmesi için doğum sonu bedenindeki fizyolojik değişim, bebekle karşılıklı bağlanma süreci, çevreden gelen psikososyal değişim ve destek oluşturur (Kim, 2009).

Ebeler kadına sürekli bakım sağlamakta ve genel emzirme eğitimi sunmaktadır (Genna, 2017). Annelere taburculuk öncesi ebe ve hemşireler tarafından emzirme eğitimi ve danışmanlığı verilmektedir (Sağlık Bakanlığı, 2018). Taburculuk sonrası annenin yeni durumuna ve emzirmeye adaptasyonunun yeterli olup olmadığının değerlendirilmesi, emzirmenin sürdürülmesinde büyük önem taşır. Bu nedenle, taburculuk sonrası annelerin emzirmeye adaptasyonlarının değerlendirilmesi önerilmektedir (Kim, 2009; Kim, 2019).

Bu çalışmada, 2009'da Kim tarafından geliştirilen Emzirme Adaptasyon Ölçeği'nin Türkçeye

çevrilerek geçerlilik ve güvenilirliğinin saptanması ve literatüre kazandırılması amaçlanmıştır.

GEREÇ ve YÖNTEM

Araştırmanın Türü

Araştırma, metodolojik tipte tanımlayıcı bir araştırmadır.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, Eylül 2020- Aralık 2020 tarihleri arasında Darıca Farabi Eğitim ve Araştırma Hastanesi çocuk polikliniğine kalça USG taraması için başvuran lohusalar oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemini, Eylül 2020-Aralık 2020 tarihleri arasında çalışmaya katılmaya gönüllü, doğum sonu 2-4 hafta arasında olan, bebeğini anne sütü ile besleyen, bebeğini anne sütü ve mamayla karışık besleyen ve 38-42. gebelik haftaları arasında doğum yapmış sağlıklı bebeği olan 286 lohusa oluşturmuştur. Örneklem büyüklüğü ölçekte bulunan madde sayısının 10 katı alınarak ($27 \times 10 = 270$) 270 kişinin örnekleme dahil edilmesi planlanmış olup, olası kayıplar göz önünde bulundurularak çalışma 286 lohusa ile tamamlanmıştır (Seçer, 2018).

Veri Toplama Araçları

Araştırma verilerinin toplanmasında "Tanıtıcı Bilgi Formu", "Emzirme Adaptasyon Ölçeği – EAÖ" kullanılmıştır.

Tanıtıcı Bilgi Formu: Araştırmacı tarafından literatür taraması yapılarak hazırlanmış ve bireylerin sosyo-demografik özelliklerini (yaşı, öğrenim durumu, çalışma durumu, gelir durumu, aile tipi, eşin çalışma durumu, evde yaşayan birey sayısı, bebek doğduktan sonra evde yatılı kalan kişi, bebeğin ebeveynler ile aynı odayı paylaşma durumu, yeterli besin-sıvı alma durumu ve sigara kullanımı) ve obstetrik özelliklerini (gebelik sayısı, doğum sayısı, doğum şekli, emzirme deneyimi ve bebeğin beslenme özelliği) sorgulayan iki bölüm ve 19 sorudan oluşmaktadır.

Emzirme Adaptasyon Ölçeği (EAÖ): Breastfeeding Adaptation Scale (BFAS) emzirmeye adaptasyonu değerlendirmek amacıyla 2009 yılında Sun-Hee Kim tarafından Kore'de geliştirilmiştir. Ölçek 8 alt boyut ve 27 maddeden oluşmaktadır. Ölçek maddeleri 1 puan ile 5 puan arasında (1 puan: Kesinlikle katılmıyorum, 2 puan: Katılmıyorum, 3 puan: Kararsızım, 4 puan: Katılıyorum, 5 puan: Kesinlikle katılıyorum) 5'li Likert ölçeğinde derecelendirilmiştir. Ölçeğin 6. Alt boyutu olan "Emzirmede Rahatsızlık" alt

boyutundaki 3 madde olumsuz ifade içermekte olup 1 (kesinlikle katılıyorum), 5 (kesinlikle katılmıyorum) şeklinde derecelendirilmiştir. Ölçekten alınabilecek minimum puan 27, maksimum puan ise 135'tir. Ölçeğin değerlendirilmesinde alınan toplam puanın yüksekliği emzirme adaptasyonunun yüksekliğini ifade etmektedir (Kim, 2009).

Veri Toplama İşlemi

Araştırmanın amacı, emziren annelerin bebekleri ile emzirmeye uyumunu değerlendirmek için geliştirilen emzirme adaptasyon ölçeğinin (Breast Feeding Adaptation Scale-BFAS) geçerlik ve güvenilirliği yapılarak Türkçeye uyarlamaktır.

Psikolinguistik özelliklerin incelenmesi:

Ölçeğin Türk diline uyarlama çalışması için çeviri-geri çeviri tekniği kullanıldı. Emzirme Adaptasyon Ölçeği (EAÖ)'nin dil geçerliliği için, önce araştırmacılar ve altı uzman tarafından Türkçeye çevirisi yapılmıştır. Ardından ölçek hakkında bilgi sahibi olmayan iki dili çok iyi bilen bir uzman tarafından da Türkçe'den İngilizce'ye geri çevirisi yapılmıştır. İngilizce tercüme metni ile orjinal ölçek metni anlam değişikliği bakımından karşılaştırılmış ve gerekli düzeltmeler yapılarak Türkçe metninin son hali oluşturulmuştur. Ölçeğe son hali verilerek annelerden veriler toplanmıştır.

Psikometrik özelliklerin incelenmesi:

Ölçeğin uyum geçerliliğinde, maddelerin anlaşılabilirlik, basitlik ve konuyla ilişkisini belirlemeye yönelik olarak uzman görüşleri alınmıştır. Alanında uzman 9 akademisyen tarafından değerlendirilmesi istenmiştir. Uzman görüşlerinin değerlendirilmesi sonucunda görüş birliğine varılarak ölçek yapısı oluşturulmuş ve örnekleme dahil edilmeyen 30 kişilik bir ön gruba uygulama yapılarak değerlendirildi.

Araştırmanın Etik Yönü

Ölçeğin Türkçe geçerlik ve güvenilirliğini yapabilmek için Sun-Hee Kim ile e-posta yoluyla yazılı izin alınmıştır. Kocaeli Üniversitesi Girişimsel Olmayan Etik Kurul'ndan onay (GOKAEK 2020/269) ve Darıca Farabi Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nden yazılı izin alınmıştır. Araştırmaya katılan annelerden aydınlatılmış onam formu aracılığı ile yazılı onam alınmıştır.

Veri Toplama Araçlarının Uygulanması

Veriler, hastanenin çocuk polikliniğine kalça USG taraması için gelen ve araştırmaya katılmaya

gönüllü anneler ile yüz yüze görüşme tekniği kullanılarak toplanmıştır. Verilerin toplanması esnasında pandemik koşullar doğrultusunda sosyal mesafe sınırı (en az 1 metrede) ve maske kullanımı kurallarına uyulmuştur. Her görüşme sonrası odanın havalandırılması ve gerekli araçların dezenfeksiyonu sağlanmıştır. Görüşme sonrası araştırmada yer alan lohusalara emzirme ve adaptasyon hakkında bilgilendirmek üzere konu ile ilgili araştırmacı tarafından hazırlanan "Emzirme ve Adaptasyon Bilgilendirme Broşürü" verilmiştir.

Verilerin Değerlendirilmesi

Verilerin istatistiksel analizi için IBM SPSS 20.0 (IBM Corp, Armonk, NY, USA) paket programı kullanıldı. Örneklem grubunun tanımlayıcı özellikleri aritmetik ortalama, standart sapma, minimum, maksimum ve yüzde ile değerlendirildi. Ölçek kapsam geçerliliği Kapsam Geçerlilik İndeksi (CVI) ve Kendall Uyuşum Katsayısı (W) ile belirlendi. Güvenilirlik değerlendirmelerinde Cronbach alfa iç tutarlılık analizi kullanıldı. Faktör analizi yapılmadan önce verilerin yeterliliğini belirlemek amacıyla Kaiser-Meyer Olkin (KMO) ve Barlett testleri yapıldı. Faktör Analizi (Equamax Rotasyon) ile ölçeğin 8 faktörlü yapısı elde edildi. Test-tekrar test sonuçlarını değerlendirmek için bağımlı grupta t testi yapıldı.

BULGULAR

Demografik bulgular

Çalışma toplam 286 anneye ulaşılmış olup, yaş ortalamalarının 28.71 ± 5.75 , yaklaşık olarak yarısının ilköğretim mezunu (%51.40), çoğunluğunun ev hanımı (%87.80) olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların %95.80'inin eşi çalışıyor olup, %28.00' inin gelir durumu "gelirim giderimden az" şeklinde tanımladığı belirlenmiştir. %85.30'u çekirdek aile yapısında yaşamaktadır. Katılımcıların %85.30'unun yeterli beslendiğini ve %82.20'sinin yeterli sıvı aldığını düşünmekte olup, %11.90'ı sigara, %3.80'i sürekli ilaç kullanmaktadır. Katılımcıların büyük çoğunluğunun (%75.50) bebeğini yalnızca anne sütüyle beslemekte olup, %30.10'unun ilk, %38,10'unun ikinci ve %31.80'inin de üç ve daha fazla emzirme deneyimi olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların büyük çoğunluğunun (%79.70) doğum sonrası evinde yatılı kalan kimse olmadığı ve %97.60'ının bebekle aynı odayı paylaştığı belirlenmiştir (Tablo 1).

Tablo 1. Katılımcıların Tanıtıcı Özelliklerine İlişkin Bulgular

	Min-Mak.	Ort±ss	
Yaş	18-48	28.71 ± 5.75	
		n	%
Öğrenim Durumu	Okur-yazar değil	13	4.50
	İlköğretim	147	51.40
	Lise	87	30.40
	Üniversite	39	13.60
Çalışma Durumu	Çalışıyor	35	12.20
	Çalışmıyor	251	87.80
Eşinin Çalışma Durumu	Çalışıyor	274	95.80
	Çalışmıyor	12	4.10
Gelir Durumu	Geliri giderinden az	80	28.00
	Geliri giderine eşit	193	67.50
	Geliri giderinden fazla	13	4.50
Aile Tipi	Çekirdek Aile	244	85.30
	Geniş Aile	42	14.70
Yeterli Beslendiğini Düşünen Katılımcı	Evet	244	85.30
	Hayır	42	14.70
Yeterli Sıvı Aldığını Düşünen Katılımcı	Evet	235	82.20
	Hayır	51	17.80
Sigara kullanımı	Evet	34	11.90
	Hayır	252	88.10
Kronik Hastalık Varlığı	Evet	23	8.00
	Hayır	263	92.00
İlaç Kullanımı	Evet	11	3.80
	Hayır	275	96.20
Bebeğin Beslenme Özelliği	Yalnızca anne sütü	216	75.50
	Anne sütü + Mama	70	24.50
Emzirme Deneyimi	İlk	86	30.10
	İkinci	109	38.10
	Üç ve daha fazla	91	31.80
Doğum sonrası evde yatılı kalan kişi	Evet	58	20.30
	Hayır	228	79.70
Bebekle aynı odayı paylaşma	Evet	279	97.60
	Hayır	7	2.40

Geçerlilik bulguları

Kapsam geçerliliği: Ölçek maddelerinin Kapsam Geçerliliği (CVI) ve Kendall W kullanılarak hesaplandı. Uzmanlardan her bir ölçek maddesinin, anlaşılabilirlik, basitlik ve konuyla ilişkisi yönünden uygunluğunu değerlendirmek üzere maddeleri, 1 ile 4 arasında (1 puan alan maddeler kabul edilemez, 2-3 puan alan maddeler düzeltme yapılarak kabul edilebilir ve 4 puan alan maddeler kabul edilebilir şeklinde sınıflandırılmaktadır) puanlamaları istenmiştir. Yapılan analizde ölçeğin yaklaşık %80.00'inin 3 veya 4 puan alması hedeflenmiştir. Her bir uzmanın, maddeler için verdiği puanlar dikkate

alınarak, her maddenin uzman görüşlerinin yüzde kaçından 3 veya 4 puan aldığı hesaplanmıştır (Madde KGİ puan). Kendall's W testi uygulanarak, ölçekteki maddelerin ilişki, basitlik ve anlaşılabilirlik geçerliliği için 9 uzmanın verdiği yanıtlar analiz edildiğinde ölçek maddeleri ile uzman görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı görülmüştür (İlişki KGİ indeksi 0.15; p:0.52; Basitlik KGİ indeksi 0.09; p:0.67; Anlaşılabilirlik KGİ indeksi 0.14; p:0.13).

Güvenilirlik bulguları

İç tutarlılık ve madde analizlerinde madde-toplam ölçek çözümlemesi ve Likert tipi ölçeklere

uygulanması uygun olan Cronbach alfa güvenilirlik analizleri yapıldı. Güvenirlik analizleri kapsamında test tekrar test analizi kullanıldı. EAÖ'nün güvenilirliğini belirlemek için yapılan iç tutarlılık analizinde Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı 0.78 olarak belirlendi. Cronbach alfa katsayısının yüksek olması ölçeğin güvenilirliğini ve geçerliliğini göstermektedir. Anne Sütü Yeterliliği boyutu için $\alpha=0.76$, Bebekle duygusal değişim boyutu için $\alpha=0.75$, Anne sütünün devamlılığı boyutu için $\alpha=0.62$, Bebeği tanıma boyutu için $\alpha=0.50$, Emzirme özgüveni boyutu için $\alpha=0.67$, Emzirmede rahatsızlık boyutu için $\alpha=0.65$, Destek alma boyutu için $\alpha=0.56$, Bebeğin beslenme kapasitesi ve büyümesi boyutu için $\alpha=0.58$ olarak bulunmuştur (Tablo 2). Bu analiz sonucunda EAÖ bütün maddeleri ile güvenilir olduğunu göstermektedir.

EAÖ'nün zamana karşı değişmezliğinin test edilmesinde ilk değerlendirmeye katılan 286 kadından tekrar görüşmeyi kabul eden 30 annenin iletişim bilgileri alınarak ikinci değerlendirme için telefonla aranarak ikinci kez yanıtlaması için görüşülmüştür. Tekrar için veriler toplandıktan 2-4 hafta sonra 30 anne formu yanıtlanmışlardır. Verilerin test-tekrar test ölçümleri Pearson Momentler Çarpımı Korelasyonu ve t-testi ile değerlendirilmiştir. Değerlendirme sonucunda ölçek ile ölçülmesi amaçlanan konu test tekrar test uygulamalarında zamana bağlı olarak maddelere verilen yanıtlar arasında farklılıklar görülmektedir. Bu farklılıklar nedeni ile EAÖ maddelerinin aralarında anlamlı ilişki olmadığı saptanmıştır.

Tablo 2. Emzirme Adaptasyon Ölçeği Maddelerinin İç Tutarlılık Düzeyine Etkileri

	Ort.	Ss	Madde Toplam Korelasyonu	Madde Silindiğinde Ölçeğin Cronbach Alfa Düzeyi
EAÖ 1	4.74	0.73	0.51	0.79
EAÖ 2	4.90	0.45	0.72	0.60
EAÖ 3	4.91	0.43	0.59	0.67
EAÖ 4	4.93	0.35	0.53	0.72
EAÖ 5	4.90	0.49	0.33	0.59
EAÖ 6	4.85	0.46	0.41	0.66
EAÖ 7	4.91	0.36	0.31	0.62
EAÖ 8	4.83	0.54	0.62	0.37
EAÖ 9	4.84	0.49	0.44	0.63
EAÖ 10	4.38	1.07	0.61	0.69
EAÖ 11	4.63	0.77	0.71	0.66
EAÖ 12	4.57	0.89	0.59	0.69
EAÖ 13	4.59	0.88	0.52	0.44
EAÖ 14	4.52	0.83	0.52	0.44
EAÖ 15	4.70	0.62	0.42	-
EAÖ 16	4.80	0.49	0.42	-
EAÖ 17	4.40	0.91	0.36	0.32
EAÖ 18	4.84	0.55	0.42	0.35
EAÖ 19	4.63	0.82	0.45	0.74
EAÖ 20	4.21	1.07	0.26	0.55
EAÖ 21	4.36	1.28	0.47	0.55
EAÖ 22	3.86	1.44	0.55	0.43
EAÖ 23	3.95	1.45	0.37	0.68
EAÖ 24	3.53	1.38	0.27	0.60
EAÖ 25	4.55	0.82	0.32	0.78
EAÖ 26	2.94	1.65	0.42	0.37
EAÖ 27	3.98	1.40	0.43	0.36

Yapı geçerliliği

Emzirme Adaptasyon Ölçeği'nin yapı geçerliliğini değerlendirmek amacıyla Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) ve Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) yapılmıştır. Verilerin faktör analiz için örneklem büyüklüğünün yeterliliğini ölçmek amacıyla Kaiser-Meyer Olkin (KMO) ve verilerin faktör analizi için uygunluğunu test etmek amacıyla Barlett Küresellik Testi uygulandı (Tablo 3). KMO katsayısı: 0.72 olarak belirlenmiştir. Aynı veriler için hesaplanan Bartlett Küresellik Testi ise ileri düzeyde anlamlı bulundu ($\chi^2=2399.96$; $df=351$; $p<0.001$). Elde edilen bu bulgular verilerin faktör analizi için uygun ve yeterli olduğunu göstermiştir. Faktör analizi sonucunda maddeler sekiz faktör altında toplanmış olup (Tablo4), her faktörün öz değeri (eigenvalue) 1'in üzerindedir. Bu sekiz faktörün

oluşturduğu toplam varyans 61.60'tır. Çalışmada tüm faktörlerin açıkladığı varyanslar sırasıyla %19.65, %27.96, % 35.00, %41.55, %47.52, %52.79 ve %57.39'dur.

Faktör analizi ile tespit edilen boyutların adlandırılması orijinalindeki gibi olup yapıya ve teorik bütünlüğe uygun olarak isimlendirildi. Faktör 1, anne sütü yeterliliği; faktör 2, bebekle duygusal değişim; faktör 3, anne sütünün devamlılığı; faktör 4, bebeği tanıma; faktör 5, emzirme özgüveni; faktör 6, emzirmede rahatsızlık; faktör 7, destek alma; faktör 8, bebeğin beslenme kapasitesi ve büyümesi olarak isimlendirilmiştir. Yapı geçerliliğini sağlamak için Doğrulayıcı Faktör Analizi kullanılmış ve RMSEA, SRMR ve χ^2/df değerleri kabul edilebilir uyum düzeyine sahip olduğu belirlenmiştir.

Tablo 3. Emzirme Adaptasyon Ölçeği Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Barlett Küresellik Testi Sonuçları

Kaiser-Meyer-Olkin Örneklem Yeterlilik Ölçümü		0.72
Bartlett Küresellik Testi	Ki Kare	2399.96
	Serbestlik Derecesi	351
	Anlamlılık	$p < 0.001$

Tablo 4. Faktör Analizi Dağılımı ve Varyans değerleri

Maddeler	Varyans Değerleri							
	1	2	3	4	5	6	7	8
Faktör 1. Anne Sütü Yeterliliği								
Madde 10. Sütüm bebeğim için yeterlidir.	0.76							
Madde 11. İyi beslendiğim için bebeğimi besleme konusunda hiçbir sorun yaşamam.	0.74							
Madde 12. Bebeğimi besleme zamanı geldiğinde memelerimin dolu olduğunu hissederim.	0.73							
Madde 19. Bebeğim emzirme sonrası memnundur.	0.54							
Madde 25. Emzirmek için yeterince beslenmeye ve su tüketmeye çalışırım.	0.42							
Faktör 2. Bebekle Duygusal Değişim								
Madde 4. Emzirirken gerçek bir anne gibi görünürüm.		0.83						
Madde 3. Emzirirken mutlu hissederim.		0.83						
Madde 2. Çocuğumu emzirirken birbirimize güzel duygular aktardığımızı hissederim.		0.78						
Madde 1. Bebeğim meme emerken çok sevimli görünür.		0.56						
Faktör 3. Anne Sütünün Devamlılığı								
Madde 14. Bebeğim sütü düzenli bir ritimle emer ve yutar.			0.62					
Madde 13. Bebeğim memeyi iyi kavrar ve emer.			0.59					
Madde 5. Altı aydan fazla emzireceğim.			0.59					
Madde 7. Zorluklara rağmen emzirmeyi sürdürebilirim.			0.56					
Faktör 4. Bebeği Tanıma								
Madde 18. Bebeğimin ne istediğini anlamak için davranışlarını dikkatlice gözlemlerim.				0.72				
Madde 17. Bebeğimin ne istediğini anlayabilirim.				0.70				
Madde 20. Bebeğim emzirme sırasında ya da sonrasında ağlamaz.				0.50				
Faktör 5. Emzirme Özgüveni								
Madde 8. Bebeğimi anne sütü ile nasıl besleyeceğimi iyi bilirim.					0.80			
Madde 9. Emzirmeyle ilgili güvenilir bilgiye ulaşabilirim.					0.69			
Madde 6. Bebeğim memeyi iyi kavrayamadığında onun tekrar memeyi kavramasını sağlayabilirim.					0.67			
Faktör 6. Emzirmede Rahatsızlık								
Madde 22. Emzirirken meme uçlarımda sürekli ağrı olur.						0.80		
Madde 21. Meme ucumda yaralar var.						0.78		
Madde 23. Emzirme sonrası yorgun veya bitkin olurum.						0.63		
Faktör 7. Destek Alma								
Madde 26. Bebek bakacak veya ev işleri ile ilgilenecek birileri olduğu için dinlenebilirim.							0.75	
Madde 27. Çevremde rahat hissetmemi sağlayan birileri vardır.							0.72	
Madde 24. Emzirmek için yeterince dinlenmeye ve uyumaya çalışırım.							0.58	
Faktör 8. Bebeğin beslenme kapasitesi ve büyümesi								
Madde 16. Bebeğimin kilo alımı iyidir.								0.76
Madde 15. Bebeğimin cildi dolgun ve elastiktir.								0.74

TARTIŞMA

Emzirme adaptasyon ölçeği Kim tarafından 2009 yılında Kore’de geliştirilmiş, geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmış bir ölçme aracıdır (Kim, 2009). Çalışmada ölçeğin orijinaline bağlı kalınarak kadınların doğum sonrası 2-4. Haftalarında olmasına dikkat edilmiştir. EAÖ’nün kullanıldığı başka bir çalışmaya rastlanılmamıştır.

Ölçeğin kapsam ve yapı geçerliliğini değerlendirmek amacıyla bazı istatistiksel testler kullanılmıştır. Çalışmada ölçeğin kapsam değerlendirmesine ilişkin ölçek maddeleri alanında uzman kişilerin görüşlerine sunulmuş; uzman görüşlerinin değerlendirilmesinde ilişki, basitlik ve anlaşılabilirlik açısından Kendall W uyum katsayısı korelasyon testi ve CVI kullanılmıştır. Analiz sonucuna göre İlişki KGİ indeksi 0.15; Basitlik KGİ indeksi 0.09; Anlaşılabilirlik KGİ indeksi 0.14 olarak hesaplanmıştır. Kendal W tekniği ile değerlendirilen kapsam geçerliliklerinde KGİ skorunun 0.80 ve üzerinde olması gerektiği bildirilmektedir (Karakoç ve Dönmez, 2014). Bu anlamda ölçeğin kapsam geçerliliği yönünden bakıldığında uzman görüşleri arasında anlamlı fark olmadığı belirlenmiştir.

Ölçekte bulunan maddelerin kaç alt faktörde toplanabileceğini ve aralarında ilişkiyi belirlemek amacıyla açıklayıcı faktör analizi yapılmıştır. Analiz sonuçlarına göre önce 9 faktör altında toplanan 27 maddelik yapıya ulaşılmıştır. Ancak orijinal ölçeğe bağlı kalınarak maddeler 8 faktör altında toplanmaya zorlanmıştır. Elde edilen 8 faktörlü yapı değişiminin %61.60’ını açıklayabilmektedir. Litertürde faktör analizi ile elde edilen varyans oranlarının %40.00 ile %60.00 aralığında olması yeterli görülmekte ve yüksek bir değere sahip olması ölçeğin faktör yapısının güçlü olduğunu göstermektedir (Kartal ve Bardakçı, 2018). Açıklayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen varyans değeri, 8 faktörlü yapının güçlü olduğunu göstermektedir.

Ölçeğin güvenilirliğini belirleme Cronbach Alfa katsayısı ve madde toplam korelasyonları hesaplanmıştır. Likert tipteki ölçeklerin iç tutarlılık düzeyini ölçmek için en uygun yol Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayısının hesaplanmasıdır (Esin, Erdoğan ve Nahcivan, 2014; Kartal ve Bardakçı, 2018; Seçer, 2018). Çalışmamızda EAÖ’nin geçerlik ve güvenilirlik analizlerinin bulgularına bakıldığında; Cronbach alfa değeri 0.78 bulunmuştur. Kim’in 2009 yılında geliştirdiği Emzirme Adaptasyon Ölçeği’nin güvenilirlik katsayısı 0.82 bulunmuştur. Ölçeğin

madde-toplam puan korelasyon katsayıları $r=0.27-0.72$ arasında değiştiği belirlenmiştir. Hesaplanan korelasyon katsayısı negatif, sıfıra yakın veya sıfır değerinde ise bu ölçülmek istenilen tutumu ölçmediğini göstermektedir. Bu durum ölçekte bulunan herhangi bir maddenin diğer maddeler ile ilişkisi arasında da geçerlidir. Ölçeğin geçerlilik ve güvenilirliğini düşüren maddelerin ölçekten çıkarılması gerekmektedir. EAÖ1 maddesi ölçekten çıkarıldığında, ölçekte kalan diğer maddeler ile yapılan güvenilirlik analizinde Cronbach alfa değeri 0.79 olduğu görülmektedir. Ancak EAÖ1 maddesi ölçekte bulunurken elde edilen değerle birbirine çok yakın olduğu için bu maddenin çıkarılmasına gerek yoktur. Diğer bulgulara bakıldığında ölçekten madde çıkarıldığında elde edilen değerlerin alfa değerlerinde azalma görülmektedir. Bu analiz sonucunda EAÖ bütün maddeleri ile güvenli olduğu görülmektedir.

Geçerlilik analizlerinden sonra ölçeğin güvenilirliğini ölçmek için en sık kullanılan yöntemlerden birisi de test tekrar test yöntemidir. Test-tekrar test metodu ile yapılan iki uygulama arasındaki korelasyon katsayısı hesaplanır ve bu değer güvenilirlik katsayısı olarak da ifade edilmektedir (Kartal ve Bardakçı, 2018; Seçer, 2018). Korelasyon katsayısının 1’e yakın ve en az 0.70’in üzerinde olması ölçeğin sonuçlarının zaman içerisinde değişmediğini ve yüksek güvenilirliğe sahip olduğunu ifade etmektedir (Esin ve ark., 2014; Kartal ve Bardakçı, 2018; Seçer, 2018).

Emzirme Adaptasyon Ölçeği ile ölçülmesi amaçlanan konu test-tekrar test uygulamalarında zamana bağlı olarak maddelere verilen yanıtlar arasında farklılıklar görülmektedir. Emzirme Adaptasyon Ölçeği’nin maddelerine verilen yanıtlar annenin bebeğini emzirme becerisini arttığı, anne-bebek bağlanmasının geliştiği ve yenidoğan emme becerisi kazandığı için farklılıklar göstermektedir. Bu farklılıklar nedeni ile EAÖ maddelerinin aralarında anlamlı ilişki olmadığı saptanmıştır.

Emzirme Adaptasyon Ölçeği’nin geçerlik ve güvenilirliği istatistiksel olarak tespit edilmiş ve ölçeğin Türkçe formu, kadınların emzirme adaptasyonunu değerlendirmede kullanılabilir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışma, sadece Darıca Farabi Eğitim ve Araştırma Hastanesi’ne başvuran anneler ile yapıldığı için çalışma sonuçları tüm emziren kadınlara genellenemez. Ayrıca Darıca

bölgesinde, araştırma kriterlerini karşılayan annelerle yürütülen tek merkezli ve örneklem sayısının az olması araştırmanın sınırlılığı olabilir. Emzirme adaptasyonu durumu doğum sonrası ilerleyen süreçte değişiklik gösterebilir. Ölçeğe verilen yanıtlar bireysel beyana dayalı olduğundan yanılma payı olup, verilerin güvenilirliği katılımcıların verdiği bilgilerin doğruluğu ile sınırlıdır.

SONUÇ

Bu çalışmada elde edilen verilere göre, Emzirme Adaptasyon Ölçeği'nin Türkçe formu geçerli ve güvenilir bulunmuş, doğum sonu 2-4. haftalar arasında olup emziren kadınların emzirme adaptasyonunu değerlendirmek amacıyla kullanılabilmesi sonucuna ulaşılmıştır. Ölçeğin, emzirme adaptasyonu ve ilişkili diğer çalışmaların planlanması, farklı örneklem gruplarında, geçerlik ve güvenilirlik analizlerinin tekrarlanması ve EAÖ'nin doğum sonu dönemde bakım ve emzirme danışmanlığı hizmeti sunan ebe/hemşireler tarafından uygulanması önerilmektedir.

Teşekkür

Bu çalışmanın istatistik analizlerine katkı sağlayan Prof. Dr. Canan Baydemir'e ve araştırmaya katılan tüm annelere teşekkür ederiz.

Araştırmanın Etik Yönü / Ethics Committee Approval

Araştırma için Kocaeli Üniversitesi Girişimsel Olmayan Etik Kurulu'ndan etik onayı alınmıştır (Tarih: 10.09.2020 ve Karar No: GOKAEK 2020/269).

Yazar Katkısı / Author Contributions:

Fikir/Kavram: Y. D., R. Ö.; Tasarım: Y. D., R. Ö.; Denetleme/Danışmanlık: Y. D., R. Ö.; Analiz ve/veya Yorum: Y. D., R. Ö.; Kaynak Taraması: Y. D.; Makalenin Yazımı: Y. D., R. Ö.; Eleştirel İnceleme: Y. D., R. Ö.

Hakem Değerlendirmesi / Peer-review:

Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması / Conflict of Interest

Yazarlar araştırmanın yürütülmesinde herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan etmişlerdir.

Finansal Destek / Financial Disclosure

Yazarlar araştırmanın yürütülmesi sürecinde bir finansal destek almadıklarını beyan etmiştir.

KAYNAKLAR

- Esin, M. N., Erdoğan, S., Nahcivan N. (Eds.). (2014). *Hemşirelikte Araştırma Süreç Uygulama ve Kritik*. (2. Baskı). İstanbul: Nobel Tıp Kitabevler; 143-192.
- Genna, C. W. (2017). Gerçek, E., Didişen, N. A., Karabudak, S. S. (Eds.). *Anne Sütü Alan Bebeklerde Emme Becerilerini Destekleme*. İstanbul: Nobel Akademik Yayıncılık; 1-194.
- Heo, S. H., Noh, Y. G. (2017). Impact of parenting stress and husband's support on breastfeeding adaptation among breastfeeding mothers. *Korean Journal of Women Health Nursing*, 23(4), 233-242. doi: 10.4069/kjwhn.2017.23.4.233
- Karakoç, F. Y., Dönmez, L. (2014). Ölçek geliştirme çalışmalarında temel ilkeler. *Tıp Eğitimi Dünyası*, 13(40), 39-49. doi: 10.25282/ted.228738
- Kartal, M., Bardakçı, S. (Eds.). (2018). *Güvenirlilik ve geçerlik analizleri*. (1. Baskı). Ankara: Akademisyen Kitabevi.
- Kim, S. H. (2019). The breast feeding adaptation scale-short form: development and testing of its psychometric properties and measurement invariance. *Child Health Nursing Research*, 25(3), 333-343. doi: 10.4094/chnr.2019.25.3.333
- Kim, S. H. (2009). Development of a breast feeding adaptation scale (BFAS). *Journal of Korean Academy of Nursing*, 39(2), 259-269. doi: 10.4040/jkan.2009.39.2.259
- Breastfeeding: achieving the new normal. (2016). *Lancet (London, England)*, 387(10017), 404. doi: 10.1016/S0140-6736(16)00210-5
- Lawrence, R. A., Lawrence, R. M. (2016). *Breastfeeding* (Eighth). Margaret Nelson Publishing Services.
- Sağlık Bakanlığı. (2018). *Doğum sonu bakım yönetim rehberi*.
- Seçer, İ. (Eds.). (2018). *Psikolojik test geliştirme ve uyarlama süreci*. (2. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Turfan, E. Ç., Etensel, A., Nazlı, A., Ekşioğlu, A. B., Saydam, K. B., Terek, D., ... Altınok, A. Y. Turfan, A. B., Ekşioğlu, E. Ç. (Eds.). (2017). *Anne Sütü ve Emzirme*. Ankara: Vize Basın Yayın.
- UNICEF. (2015). *Breastfeeding*. UNICEF. Erişim tarihi: 25.12.2020. https://www.unicef.org/nutrition/index_24824.htm